

BE-A0511_107100_106858_DUT

Inventaris van het archief van de
schepenbank en het dorpsbestuur van
Vlimmeren / M. Oosterbosch. 1638-1796

Het Rijksarchief in België
Archives de l'État en Belgique
Das Staatsarchiv in Belgien
State Archives in Belgium

This finding aid is written in Dutch.

BESCHRIJVING VAN HET ARCHIEF:	3
Raadpleging en gebruik.....	4
Voorwaarden voor de raadpleging.....	4
Voorwaarden voor de reproductie.....	4
Toegangen.....	4
Aanwijzingen voor het gebruik.....	4
Geschiedenis van archiefvormer en archief.....	5
Archiefvormer.....	5
Naam.....	5
Geschiedenis.....	5
Archief.....	6
Inhoud en structuur.....	7
Inhoud.....	7
Ordening.....	7
 BESCHRIJVING VAN DE SERIES EN ARCHIEFBESTANDDELEN	 9
I. Algemeen.....	9
II. Willige rechtspraak.....	10
A. Registratie van akten.....	10
B. Toezicht op het beheer van goederen door particulieren.....	10
6 - 11 "Prothocolle", rekeningen van koopdagen, voorwaarden en processen- verbaal van verhuring en verkoping, mombersrekeningen, delingen, sterfhuisinventarissen c.q. -staten. 1769-1791.....	10
III. Bestuurlijke taken.....	12
A. Financieel beheer.....	12
1. Beheer van de inkomsten.....	12
a. Opmeting en waardebepaling van gronden.....	12
b. Belastingkohieren.....	12
22 - 29 Zettingkohieren van de koningsbede. 1739-1744.....	12
31 - 38 Gemeenschappelijke zettingboeken. [ca. 1759]-1784.....	13
c. Invordering door collecteurs.....	13
39 - 42 Manualen van de borgemeester. 1706-1719.....	13
2. Beheer van de uitgaven.....	14
a. Militaire uitgaven.....	14
b. Interne uitgaven.....	14
3. Verantwoording van het beheer.....	14
49 - 50 Rekeningen van de collecteur van de koningsbede, met inliggende bewijsstukken. 1645-1647.....	14
51 - 61 Borgemeestersrekeningen (collecte van de koningsbede). 1703- 1728.....	14
B. Toezicht op het beheer van de kerk en de armentafel.....	16

Beschrijving van het archief:

Naam archiefblok:
Oud Gemeentearchief Vlimmeren

Periode:
1638-1796

Archiefbloknummer:
BE-A0511.515

Omvang:

- Laatste bestanddeelnummer: 74.00
- Omvang geïndexiseerd: 0.84 m

Archiefbewaarplaats:
Rijksarchief te Antwerpen

Archiefvormers:
Schepensbank van Wechelderzande-Vlimmeren en Dorpsbestuur van Vlimmeren, 1200-1795

Raadpleging en gebruik

VOORWAARDEN VOOR DE RAADPLEGING

De documenten vermeld in deze inventaris zijn openbaar en vrij raadpleegbaar.

VOORWAARDEN VOOR DE REPRODUCTIE

Voor de reproductie van archiefdocumenten gelden de voorwaarden en tarieven van toepassing in het Rijksarchief.

TOEGANGEN

Deze inventaris vervangt de oude toegang in typeschrift: *Inventaris van het archief van de gemeente Vlimmeren*, z.d. (Leeszaalnr. D138, nrs. 1-18) en de aanvulling hierop (Leeszaalnr. D138.02, nr. 1). Een concordantietabel tussen de oude nummeringen en de huidige is bijgevoegd achteraan deze inventaris.

AANWIJZINGEN VOOR HET GEBRUIK

Gelet op de verwevenheid van beide archiefbestanden is het aan te raden deze inventaris te gebruiken in combinatie met die van het archief van de schepenbank en dorpsbestuur van Wechelderzande (Rijksarchief Antwerpen-Beveren, inventaris D145).

Geschiedenis van archiefvormer en archief

ARCHIEFVORMER

NAAM

Schepenbank en dorpsbestuur van Vlimmeren.

GESCHIEDENIS

Vlimmeren behoorde tot het Land van Turnhout, een rechtsgebied dat in 1356 als erfelijk leengoed was afgesplitst van de vorstelijke domeinen ten voordele van Maria, dochter van hertog Jan III van Brabant. Het omvatte naast Turnhout ook de dorpen Arendonk, Poppel, Weelde, Ravels, Merksplas, Beerse, Vosselaar, Wechelderzande-Vlimmeren, Lille, Gierle en Baarle-Hertog. Het gebied kwam na de dood van Maria in 1399 terug aan de hertogen van Brabant, maar werd in 1545 als weduwgoed toegewezen aan Maria van Hongarije, de zuster van keizer Karel V. Van 1560 tot 1612 werden de heerlijkheden Lille, Vlimmeren en Wechelderzande verpand aan de Antwerpse ondernemer en financier Gaspar Schetz en diens zoon Koenraad en opnieuw in 1626, ditmaal samen met Gierle en Beerse en Vosselaar, aan jonkheer Johan de Proost. Met het herenigde Land van Turnhout kwamen deze dorpen in 1648 aan de Nassau's (Oranje) en vervolgens de koningen van Pruisen (1702), tot keizerin Maria-Theresia het Land in 1753 aankocht en schonk aan de hertog van Sylva Tarouca. Daarbij werd de baronie van Turnhout verheven tot hertogdom. Van 1768 tot het einde van het ancien régime was het gebied eigendom van de graaf de Pestre. Op administratief-fiscaal vlak maakte Vlimmeren als onderdeel van het Land van Turnhout, aangevuld met de dorpen Boom, Wilmarsdonk, Stabroek en Rumst, deel uit van het kwartier van Turnhout. Samen met Wechelderzande vormde Vlimmeren een "dubbel-dorp" met één schepenbank, maar waarbij Vlimmeren duidelijk het 'kleine broertje' was. Twee van de zeven schepenen waren steeds inwoners van Vlimmeren. Op administratief gebied waren het wel afzonderlijke gemeenten met eigen bedezetters, borgemeesters, armmeesters, e.d. In 1751 ontstond er tussen de beide dorpen onenigheid, die in 1768 resulteerde in een vonnis van de Raad van Brabant, waarbij Vlimmeren met ingang van 1 januari 1769 zijn eigen schepenbank kreeg. Hierbij werd bepaald dat voor de verdeling van de lasten de verhouding 1/3 voor Vlimmeren en 2/3 voor Wechelderzande zou gelden. De schepenbank van Vlimmeren sprak in eerste aanleg recht volgens de costume van Zandhoven en ging aldus ook te hoefde bij de Hoofdbank van Zandhoven. Vooralsnog onbekend is of deze schepenbank ook recht sprak in criminele zaken. De vertegenwoordiger van de heer was de schout, terwijl de schout van Turnhout fungeerde als hoofdschout.

ARCHIEF

Het oud archief van Vlimmeren werd in 1910 samen met archieven uit de 19de eeuw aan het Rijksarchief Antwerpen overgedragen. Het omvatte oorspronkelijk een eerste reeks van 5 nummers, met vooral borgemeestersrekeningen en manuaalboeken. De tweede reeks bevatte 13 nummers, vooral "protocollen" en zettingkohieren. In 1924 volgde nog een kleine aanwinst. Later werden beide reeksen samengevoegd (nrs. 1-18). Op 5 augustus 1959 werd door het gemeentebestuur van Vlimmeren een pak met documenten van het ancien régime aan het Rijksarchief overgemaakt. Dit pak vormde reeks 3, met slechts één nummer, maar werd tot nu niet nader geïnventariseerd.

Hoewel Vlimmeren pas in 1769 een eigen schepenbank kreeg, kwam het "*Prothocolle van Weggel en Vlimmeren*" uit 1762 op een of andere manier toch in het archief van Vlimmeren terecht (*olim*reeks II, nr. 3). Het is door ons toegevoegd aan de reeks in het archief van de schepenbank en het dorpsbestuur van Wechelderzande (zie inventaris D145, nr. 50). Anderzijds werd uit het archief van de schepenbank en het dorpsbestuur van Vosselaar (*olim* inv. D141, nr. 7) een 17de-eeuws meetboek van Vlimmeren van het einde van de 17de eeuw naar hier overgebracht en aldus herenigd met de bijhorende alfabetische tafel (nrs. 19 en 20).

Documenten van na 1795 zijn toegevoegd aan het hedendaagse gemeentearchief van Vlimmeren. Het gaat met name om collecteursrekeningen (1797-1802), lijsten van *conscrits*(1804-1807) en een rekening van de armmeester (1813-1814).

Inhoud en structuur

INHOUD

De afsplitsing van Wechelderzande per 1 januari 1769 betekende de start van de eigen archiefvorming door de Vlimmerense schepenbank. Deze was weinig indrukwekkend, met slechts één rol- en resolutieregister, één register van goedenisakten en één register van renten en obligaties tot aan het einde van het ancien régime. Opmerkelijk is hoe dan ook het volledig ontbreken van documenten betreffende de criminele rechtspraak. De registratie van en het toezicht op het goederenbeheer door particulieren resulteerde in zes banden "prothocollen", met voornamelijk voorwaarden en processen-verbaal van verkopen, inventarissen van sterfhuizen, momberekeningen en dergelijke. Te onderstrepen is dat hierin ook de processen-verbaal van de jaarlijkse verpachting van tienden en van het dorpszettingboek en de verhuring van kerk-en armengoederen zijn ingebonden.

Inzake financieel beheer zijn twee 17de-eeuwse meetboeken te signaleren. Specifiek voor de zettingkohieren en -boeken is aan te stippen dat deze tot aan de splitsing ook betrekking hebben op Wechelderzande. Wij hebben er niettemin voor geopteerd deze te beschrijven op de plaats waar ze zijn aangetroffen, met verwijzing naar de desbetreffende reeks in de inventaris van Wechelderzande.

Taal en schrift van de documenten

De documenten zijn in het Nederlands en het Frans gesteld.

ORDENING

Het archiefschema is gebaseerd op het 'Archiefschema voor het archief van een schepenbank en een gemeente tot 1795' in COPPENS H. , *De Ontsluiting van archieven*, Brussel, 1997, p. 440-446.

Beschrijving van de series en archiefbestanddelen

- 1** I. ALGEMEEN
Rol- en resolutieregister. 1769-1796. 1 deel
Schepenbank van Wechelderzande-Vlimmeren en Dorpsbestuur van Vlimmeren,
1200-1795
- 2** Lijst van edicten gepubliceerd door schepen Cornelis Broeckx.
1786. 1 stuk
Schepenbank van Wechelderzande-Vlimmeren en Dorpsbestuur van Vlimmeren,
1200-1795

II. WILLIGE RECHTSPRAAK

A. REGISTRATIE VAN AKTEN

- 3** Register van goedenisakten. 1769-1794. 1 deel
Schepenbank van Wechelderzande-Vlimmeren en Dorpsbestuur van Vlimmeren, 1200-1795
- 4** Register van renten en obligaties "sedert de separatie". 1769-1796 (1822). 1 deel
Schepenbank van Wechelderzande-Vlimmeren en Dorpsbestuur van Vlimmeren, 1200-1795
- 5** Stukken betreffende renten. (1747) 1764-1795. 1 omslag
Schepenbank van Wechelderzande-Vlimmeren en Dorpsbestuur van Vlimmeren, 1200-1795

B. TOEZICHT OP HET BEHEER VAN GOEDEREN DOOR PARTICULIEREN

- 6** 6 - 11 "PROTHOCOLLE", REKENINGEN VAN KOOPDAGEN, VOORWAARDEN EN PROCESSEN-VERBAAL VAN VERHURING EN VERKOPING, MOMBERSREKENINGEN, DELINGEN, STERFHUISINVENTARISSEN C.Q. -STATEN. 1769-1791. 1769-1770. 1 band
Schepenbank van Wechelderzande-Vlimmeren en Dorpsbestuur van Vlimmeren, 1200-1795
- 7** 1771-1773. 1 band
Schepenbank van Wechelderzande-Vlimmeren en Dorpsbestuur van Vlimmeren, 1200-1795
- 8** 1774-1779. 1 band
Schepenbank van Wechelderzande-Vlimmeren en Dorpsbestuur van Vlimmeren, 1200-1795
- 9** 1780-1782. 1 band
Schepenbank van Wechelderzande-Vlimmeren en Dorpsbestuur van Vlimmeren, 1200-1795
- 10** 1783-1786. 1 band
Schepenbank van Wechelderzande-Vlimmeren en Dorpsbestuur van Vlimmeren,

1200-1795

- 11** **1787-1791.** **1 band**
Schepenbank van Wechelderzande-Vlimmeren en Dorpsbestuur van Vlimmeren,
1200-1795
- 12** **Voorwaarden en proces-verbaal van de haafkoopdag ten voordele
van de minderjarige kinderen van Cornelis de Roover. 1732 (-
1735).** **1 katern**
Schepenbank van Wechelderzande-Vlimmeren en Dorpsbestuur van Vlimmeren,
1200-1795
- 13** **Momberrekening voor de kinderen Daneels. [1737-1738].** **1 katern en 1 stuk**
Schepenbank van Wechelderzande-Vlimmeren en Dorpsbestuur van Vlimmeren,
1200-1795
- 14** **Rekening en vereffening van de nalatenschap van Marie van Trier.
1741.** **1 katern**
Schepenbank van Wechelderzande-Vlimmeren en Dorpsbestuur van Vlimmeren,
1200-1795
- 15** **Voorwaarden en proces-verbaal van openbare verkoop van een
huis en gronden. 1792.** **1 katern**
Schepenbank van Wechelderzande-Vlimmeren en Dorpsbestuur van Vlimmeren,
1200-1795
- 16** **Rekening van de nalatenschap van N. Feyen, met kopie van het
testament. 1793.** **1 katern**
Schepenbank van Wechelderzande-Vlimmeren en Dorpsbestuur van Vlimmeren,
1200-1795
- 17** **Voorwaarden en proces-verbaal van openbare verkoop van een
pachthoeve en gronden. 1793.** **1 stuk**
Schepenbank van Wechelderzande-Vlimmeren en Dorpsbestuur van Vlimmeren,
1200-1795

III. BESTUURLIJKE TAKEN

A. FINANCIËEL BEHEER

1. BEHEER VAN DE INKOMSTEN

A. OPMETING EN WAARDEBEPALING VAN GRONDEN

- 18** Algemeen meetboek, opgemaakt door Cornelis Henselmans, beëdigd landmeter te Brecht. 1676 [met enkele aanvullingen tot 1826].
1 deel
Scheperbank van Wechelderzande-Vlimmeren en Dorpsbestuur van Vlimmeren, 1200-1795
- 19** Meetboek. [einde 17de eeuw]; met aanvullingen tot 1814. 1 deel
- 20** Alfabetische tafel (op voornaam) op het meetboek (nr. 19). [einde 17de eeuw]. 1 katern
- 21** "Leyste van eenighe gesoghte panden", lijst van gebroken (omgeploegde) percelen. [1758?]. 1 stuk
- B. BELASTINGKOHIEREN*
- 22** 22 - 29 Zettingkohieren van de koningsbede. 1739-1744. 1739-1740. 1 katern
- 1742-1743.
- 23** 1743-1744. 1 katern
- 24** [ca. 1750]. 1 katern
- 25** 1756. 1 katern
- 26** 1757. 1 katern
- 27** 1759. 1 katern

28	[ca. 1760].	1 stuk
29	1763.	1 katern
30	Supplementair (gemeenschappelijk) zettingboek van kwartierlasten en binnenkosten van Wechelderzande en Vlimmeren. 1746-1751.	1 katern
31	31 - 38 Gemeenschappelijke zettingboeken. [ca. 1759]-1784. [ca. 1759].	1 katern
32	1760-1761.	1 katern
33	[1764-1765].	1 katern
34	1765-1766.	1 katern
35	1766-1767.	1 katern
36	1769.	1 katern
37	1779-1780.	1 katern
---	1780-1781.	
38	1784.	1 katern
 <i>C. INVORDERING DOOR COLLECTEURS</i>		
39	39 - 42 Manualen van de borgemeester. 1706-1719. 1706-1707.	1 katern
40	1711-1712.	1 katern

-
- 41 1716-1717. 1 katern
- 42 1718-1719. 1 katern
2. BEHEER VAN DE UITGAVEN
- A. MILITAIRE UITGAVEN*
- 43 Lijst van graan, hooi, stro en aardappelen, opgemaakt door de schout op bevel van de Staten van Brabant. 1784. 2 stukken
- 44 Onkostennota's voor militaire leveringen en logementen. 1789. 1 omslag
- 45 Lijsten van militaire leveringen en betalingen. 1791-1795. 2 katernen, 2 stukken
- 46 Lijst met kwitanties voor vergoeding van militaire leveringen. [eind 18de eeuw]. 1 omslag
- B. INTERNE UITGAVEN*
- 47 Onkostennota van de schout. 1774-1775. 1 stuk
- 48 Onkostennota van de secretaris. 1794-1795. 1 katern
3. VERANTWOORDING VAN HET BEHEER
- 49 - 50 REKENINGEN VAN DE COLLECTEUR VAN DE KONINGSBEDE, MET INLIGGENDE BEWIJSSTUKKEN. 1645-1647.*
- 49 1645/1646. 1 katern
- 50 1646/1647. 1 katern
- 51 - 61 BORGEMEESTERSREKENINGEN (COLLECTE VAN DE KONINGSBEDE). 1703-1728.*
- 1683-1684.

---	1700-1701.	
---	1702-1703.	
51	1703-1704.	1 katern
52	1706-1707.	1 katern
53	1714-1715.	1 katern
54	1715-1716.	1 katern
55	1720-1721.	1 omslag
56	1721-1722.	1 katern
57	1722-1723.	1 katern
58	1723-1724.	1 omslag
59	1724-1725.	1 katern
60	1725-1726.	1 katern
61	1727-1728.	1 katern
62	Stukken betreffende de borgemeestersrekening van Wechelderzande en Vlimmeren. 1758-1759.	3 stukken
63	Rekening van de collecteur van de 20ste penning en de koningsbede. 1769-1770.	1 katern
64	Rekening van de collecteur van de kwartierlasten. 1770.	1 stuk

-
- 65 Rekening van de collecteur van de binnenkosten. 1772. 1 katern
- 66 Rekening van de collecteur, met inliggende bewijsstukken. 1777-1778. 3 katernen en 3 liassen
- 67 Rekening van de collecteur van de kwartierlasten. 1781(-1782). 1 stuk
- 68 Kopie van de rekening van de collecteur over 1780-1781. [1785]. 1 katern
- 69 Rekening van de collecteur. 1789-1790. 1 katern
- 70 Kwitanties dienende als bewijsstukken bij de rekeningen. 1779-1787 en [z.d.]. 1 omslag
- 71 Kwitantie voor de schepenen van Vlimmeren voor betaling van hun deel van een opgesplitste rente met Wechelderzande. 1780. 1 stuk
- 72 Stukken betreffende financiële zaken. [18de eeuw]. 1 omslag
- B. TOEZICHT OP HET BEHEER VAN DE KERK EN DE ARMENTAFEL*
- 73 Rekening van de kerkmeesters. 1638/1639. 1 stuk
- 74 Kwitanties aan de armmeester. 1769. 1 stuk